

Arbetsplan för Gottby daghem 2023-2024

Innehåll

Förord	2
Inledning	2
1 Barnomsorgens uppdrag och värdegrund	2
1.1 Målsättningar för verksamhetsåret	3
2 Enhetens kontaktuppgifter och uppgifter om tjänster	4
2.1 Barnantal och avdelningar	4
2.2 Ledning och personal	4
2.3 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider	4
3 Jämlikhet och jämställdhet	6
4 Hållbar utveckling	6
5 Arbetet med barns delaktighet och inflytande	7
6 Välbefinnande	7
7 Leken	8
8 Arbetssätt och lärmiljöer	9
8.1 Mångsidiga arbetssätt	9
8.2 Lärmiljö	10
8.3 Språkutvecklande arbetssätt	10
8.4 Pedagogisk dokumentation och planering	11
8.5 Digitala arbetssätt och digital kompetens	12
9 Omsorg kost och vila	12
9.1 Omsorg	12
9.2 Kost	13
9.3 Vila	13
10 Arbetet med förverkligande av lärområdena inom barnomsorgen	14
11 Förundervisningen	15
12 Stöd för utveckling och lärande	16
12.1 Allmänpedagogiskt stöd	17
12.2 Specialbarnomsorg	17
13 Samarbete med vårdnadshavare	19
14 Rutiner för övergångar inom barnomsorgen	20
15 Arbetet med utvärdering av verksamheten	20
16 Beskrivning av religiösa evenemang och verksamhet med inslag av religionsutövning	21

Förord

Anvisningen för uppgörandet av arbetsplan har valts att göras som en ifyllnadsbar mall. Meningen är att varje enhet fyller i mallens rutor i enlighet med hur verksamhetens ser ut på enheten. Det går även att ändra layout, ändra och radera i texterna utanför rutorna men man bör vara aktsam att inte någon väsentlig information faller bort om man omformar mallen.

Inledning

I enlighet 2 § del II i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola varje gruppfamiljedaghem, daghem och fritidshem upp en arbetsplan som beskriver hur verksamheten ska genomföras. I arbetsplanen ska beskrivas hur verksamheten genomför barnomsorgens målsättning och enhetens ska precisera och tydliggöra de metoder enheten använder för att uppfylla målsättningar och riktlinjer som slagits fast i lagen och läroplanen. Daghemsföreståndaren ansvarar över att arbetsplanen sammanställs i samråd med personalen. Vårdnadshavarna ska informeras om innehållet i arbetsplanen. Arbetsplanen ska godkännas av kommunen.

Arbetsplanen ska fungera som ett komplement till läroplanen för att tydliggöra och konkretisera hur enheten arbetar och vilka rutiner som finns gällande de övergripande områdena. Arbetsplanen är ett sätt för enheten att förtydliga det arbetet som görs utåt gentemot dem som kanske inte tar/tagit del av läroplanen för barnomsorgen. Med tanke på detta är mallen för arbetsplan utarbetad med utdrag ur läroplanen vid varje kapitel.

1 Barnomsorgens uppdrag och värdegrund

Barnomsorgen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp. Barnets bästa ska komma i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras. Verksamheten ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna. Varje barn har rätt till lärande som kännetecknas av uppmuntrande respons och öppet bemötande. God omsorg är grunden för barnets välmående och lärande och är en viktig del i den dagliga verksamheten. Barnet ska bemötas utifrån sin egen identitet, sina egna förutsättningar, erfarenheter, upplevelser och tankar.

Det ligger i varje personals uppdrag att aktivt arbeta för att den gemensamma värdegrunden i verksamheten förverkligas. Alla som arbetar i verksamheten behöver reflektera över sin egen del som påverkare och ta till sig den värdegrund som formuleras i läroplanen för barnomsorgen på Åland.

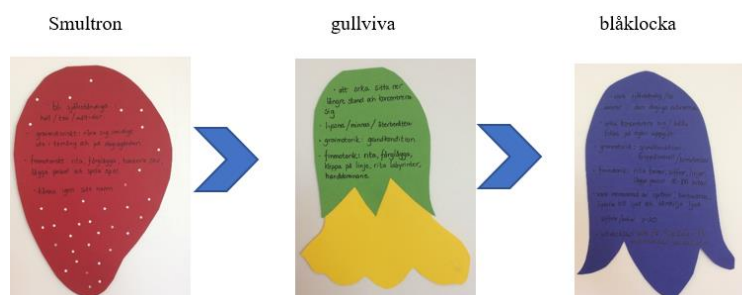
1.1 Målsättningar för verksamhetsåret

Alla enheter ska inför varje nytt verksamhetsår planera vilka delområden i läroplanen man väljer att fokusera på under året. Vad man väljer att formulera som specifika målsättningar ska synas i enhetens hela verksamhet under läsåret. Enhetens specifika målsättningar kan handla om att fokusera på områden som konstaterats vara utmanande i enhetens interna utvärdering (t.ex. att utveckla det språkutvecklande arbetssättet för att främja barnens språkutveckling) eller teman som formulerats av landskapsregeringen som ska genomsyra (Åland 100, fokusområden inom implementeringen av läroplanen) verksamheten.

Under detta verksamhetsår är vår målsättning inom personalgruppen att fortsätta implementera den nya läroplanen.

Samt att utifrån barnens nyfikenhet upptäcka "från jord till bord" vad äter vi och varifrån kommer det som vi sätter på bordet?

Utifrån barnets ålder har vi därtill några uppsatta mål att nå:

2 Enhetens kontaktuppgifter och uppgifter om tjänster

2.1 Barnantal och avdelningar

Vi har en avdelning på Gottby daghem och detta år (2023-24) är det 23 barn inskrivna på vår enhet. I vår grupp har vi barn från 3 år upp till skolålder.

Södersundavägen 765

tel 329178

22130 Gottby

0457 3447227

2.2 Ledning och personal

Hos oss jobbar;

1 föreståndare/ lärare i barnomsorg, Ann Skogberg

1 vice föreståndare/lärare i barnomsorg, Erika Nylund

2 barnskötare

1 kock

1 städare

2.3 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider

Vi öppnar kl 7,30 och stänger 16,30.

Vårt dagsschema:

7,30-8 morgonmål
8,00 utelek
9,00 grupp aktiviteter i mindre grupper
10,15 gemensam samling
11 lunch
12 gruppaktivitet
13 fri lek
14 mellanmål
14,30 utelek fram till hemgång

Under detta år är följande tidpunkter viktiga att notera:

Vi har 4 planeringsdagar/ verksamhetsår; 1 september, 24 november, 12 januari, 3 maj

Under sommaren v 27-30 är vi sammanslagna med kommunens övriga daghem, detta år är det Trollsländan som kommer att ha öppet.

Under övriga lov/ veckor om barnantalet är lågt slås vi samman med andra daghem i kommunen.

Under höstens första planeringsdag (2/9) planerar vi in flera av årets händelser så som "aktivitet tillsammans med familjen", fotografering, föräldramöte mm.

Oktober utvecklingssamtal för "nybörjare och blåklockor"

Februari utvecklingssamtal gullvivor o smultron

Maj gemensam aktivitet samt uppträdande med familjerna

3 Jämlikhet och jämställdhet

Inom barnomsorgen ska personalen aktivt arbeta för att möjliggöra delaktighet för alla på lika villkor och alla barn ska ha en möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnomsorgen ska främja förståelse för andra människor och stödja utvecklingen av empatisk förmåga. Barnet ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som värderar mångfald och förhålla sig professionellt, öppet och respektfullt också till mångfalden av familjer och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran. Detta ger också goda förutsättningar för ett bra samarbete kring barnets vårdnadshavare.

Inom vår verksamhet eftersträvar vi att ha en könsneutral miljö samt att vi pedagoger som förebilder erbjuder samtliga barn lika möjligheter till att ta del av all vår verksamhet. Att tillsammans skapa en trivsamt atmosfär där glädje och mångfald värderas högt. Vi strävar efter att lyfta varandras styrkor och aktivt jobba för likabehandling och motverkande mot mobbning. Där personal fungerar som förebilder och handleder barnen i konflikthantering.

Vi använder oss regelbundet av bland annat "Kanin och Igelkott" kompisböckerna som utgår ifrån barnkonventionen samt program via UR om kamratskap, känslor och likabehandling.

4 Hållbar utveckling

Barnomsorgen ska bidra till att bygga upp barnets positiva framtidstro och fästa uppmärksamhet vid vikten av en hållbar livsstil. Hållbarhet ska utifrån barnets utvecklingsnivå genomsyra hela barnomsorgens verksamhet. Barnet ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val som människor gör bidrar till eller hindrar en hållbar utveckling så att personalen vägleder barnet att tillägna sig hälsosamma och hållbara levnadsvanor.

Daghemmen i Jomala arbetar med "Operation giftfritt daghem" enligt Ålands Natur och Miljöns handlingsplan. Daghemmen är i största möjliga utsträckning rensade på giftiga material och vid nya inköp prioriteras hållbara och giftfria produkter.

För att nå en hållbar utveckling försöker vi på vårt daghem att spara på våra resurser genom att återanvända material vid tex skapande. Därtill tar vi gärna emot material från "donatorer" och utifrån gåvorna är barnen kreativa och skapar pyssel från "skräp". Vi förmedlar vikten att vara sparsam på vatten vid tex handtvätt samt att man inte har belysningen på i de utrymmen vi inte använder. Då vi rör oss i naturen samtalar vi om vikten av att hålla naturen ren och att vi skall vara rädda om den ekologiska mångfalden.

Därtill sorterar vi våra sopor med våra barn, kompost används vid matsituationen och tex papper

sätts skilt. Vi för även samtal vid matsituationen om hur stor mängd man har på sin tallrik och att man inte ska ha mer än att man orkar äta upp. Det är bättre att hämta en gång till än att slänga det man inte orkar äta upp.

Vi diskuterar med våra barn om våra saker vi använder på daghemmet, att vi skall sköta om

5 Arbetet med barns delaktighet och inflytande

Varje barn har rätt till delaktighet och inflytande och barnet i barnomsorgen ska ges möjlighet att påverka verksamhetsinnehållet utifrån sin mognadsgrad. Barnet ska få lära sig om sina rättigheter och ska ha en möjlighet att uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska gälla alla. Verksamheten inom barnomsorgen ska lägga grunden för förståelse av demokratibegreppet och förbereda barnet för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle.

Detta förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet.

För att barnen skall få större möjlighet till att vara delaktig i vår verksamhet så har vi valt att ha dem i mindre grupper under fler tillfällen under veckan. Detta av den orsaken att 23 barn i ett åldersspann 3 år till 7 år är stort och deras utvecklingsnivåer skiljs åt.

I de mindre grupperna är det lättare för barnen att uttrycka sina åsikter, ta beslut samt att utrymmet för reflektion ges. Då vi tidigare år upptäckt att våra barn tycker att det är svårt att bestämma då det gäller att påverka upplägget för verksamheten kommer vi detta år att ge dem extra tid till att träna "medbestämmande".

Utifrån årets tema kommer vi att göra intervjuer med barnen för att se deras förförståelse och intresse. Utifrån barnens svar och idéer blidas mindre grupper där vi sedan jobbar vidare med olika frågeställningar kring maten och dess ursprung.

Barnens tankar och idéer lyfts och genomförs i mån av möjlighet sedan under årets gång.

6 Välbefinnande

I all barnomsorg ska barnets behov av lek, trygga människorelationer samt positiva erfarenheter som stärker självkänslan tillgodoseas. Verksamheten i barnomsorgen ska fokusera på att stärka det positiva, ta tillvara barnets styrkor och skapa meningsfullhet genom glädje i lärandet. På detta sätt stöds och utvecklas den psykiska hälsan och välbefinnandet hos både barn och vuxna i verksamheten. Att i verksamheten skapa strukturer som uppmuntrar till mod, mångfald och nytänkande skapar barn och vuxna som är trygga i sig själva och mår bra.

Barnomsorgens ska fokusera på att mångsidigt stärka psykologiskt välbefinnande och resiliens hos både barn och personal. Att stärka resiliens sker bland annat genom ett systematiskt arbete med att stärka relationskompetens och de socioemotionella färdigheterna. Barnet ska ges möjligheter till att utveckla sin medkänsla med andra och sin självmedkänsla. Ledord inom verksamheten är vänlighet och omtanke mot sig själv och andra, att skapa positiva relationer och skapa engagemang. Ett lösningsfokuserat förhållningssätt där personalen fokuserar på tidigare framgångar och det som fungerar, barnets styrkor, lösningar i samarbete med barnet och vårdnadshavarna samt de dolda resurser barnet har ger förutsättningar till att skapa trygga vuxna och barn.

På vår enhet har vi tydliga regler om vad som är okej att göra och inte göra vilket ger en struktur och trygghet till samtliga.

Vi har tre grundregler som alla följer för att få en trivsamt arbetsmiljö:

- vi går inne,
- vi pratar med samtalston
- vi plockar/städar undan efter oss.

Vi eftersträvar en trivsamt arbetsmiljö för barn och personal med en positiv samtalston där vi stärker varandra genom att lyfta varandras styrkor. Vi fokuserar på problemlösning samt handleder barnen dagligen i konfliktlösning.

Vi har BHG möten på vår enhet med jämna mellanrum där vi fångar upp funderingar kring våra barn och hur vi kan göra deras vardag på daghemmet så bra som möjligt.

7 Leken

Leken har ett egenvärde inom barnomsorgen och goda lekmöjligheter är en del av barnomsorgens målsättning. Lekens betydelse för barnets välbefinnande, utveckling och lärande ska beaktas i all planering av verksamheten. Leken har fysisk, psykologisk, pedagogisk och social betydelse för barnets utveckling. Personalens rutiner och uppsikt är avgörande för att skapa utomhusområden och lekmiljöer där barnet känner sig tryggt.

På vårt daghem delar vi barngruppen så att en del är inne under den fria lekstunden och andra är utomhus och leker. Därtill har vi tillgång till Fridborg två förmiddagar i veckan som möjliggör ytterligare en plats att vara på.

Vi har olika lekstationer och varje station har tärningsprickar som visar hur många som kan vara där och leka samtidigt. På så vis har alla utrymme vid de olika stationerna att delta aktivt i leken samt att personalen har bättre uppsikt och miljön känns trygg. Dessa lekstationer byts efter 1 månad och då kommer det andra saker fram att upptäcka och leka med. På så sätt skapar vi inspirerande och föränderliga lekmiljöer utifrån barnens åldrar och intressen.

För att alla barn ska ha möjlighet att upptäcka alla kamrater så har vi stunder då vi styr ihop mindre grupper som sedan leker tillsammans. Under leken ges observationstillfällen för pedagogerna bl.a. det sociala samspelet mellan barnen. Vi strävar efter att barnen i de mindre lekgrupperna ska få tid att leka utan avbrott.

Barnen får även delta i vuxenledda grupplekar, koncentrations-, matte-, sång-, språk-, rörelse och musiklekar.

8 Arbetssätt och lärmiljöer

Läroplanen har utarbetats utifrån en pedagogisk grundsyn där barnet har en aktiv roll. I barnomsorgen ska finnas sådana lärmiljöer där barnet ges möjlighet att själva göra aktiva val och barnets egna idéer kan tas tillvara. Personalen ska använda sig av varierande metoder och arbetssätt för att stöda barnets personliga växande, utveckling och lärande. Verksamheten fokuserar på att stärka det positiva, ta tillvara barnens styrkor och skapa meningsfullhet genom glädje i lärandet. Pedagogisk dokumentation och planering hör ihop med ett utforskande arbetssätt som bygger på ett gemensamt experimenterande och undersökande som inkluderar både barn och personal. Ett språkutvecklande arbetssätt gynnar alla barn och deras språkutveckling, trots att det är särskilt viktigt för ett barn med utmaningar inom språkområdet eller de barnen med annat modersmål än svenska.

8.1 Mångsidiga arbetssätt

Ett barn lär med alla sinnen och därför är det viktigt att lärandet i barnomsorgen sker genom att barnet ges möjlighet att bearbeta på flera olika sätt, att lärandet bygger på dialog och relationer, liksom att barnet är medskapare i de verksamheter och miljöer som de tillhör. Verksamheterna bör därför präglas av variation och bidra till barnets möjligheter att skapa kunskap på många, olika sätt. Några viktiga strategier för verksamhetens arbetssätt är, förutom variation, betydelsen av lärandesituationen, att utmana och stötta barnet i sitt lärande och att vidareutveckla sitt eget kunnande inom en mångfald av områden med syfte att stödja barnets idéer och utveckling. Pedagogiska arbetssätt såsom upplevelsepedagogik, autentiska lärmiljöer kombinerat med möjlighet till fysisk aktivitet och interaktion skapar positiva upplevelser av lärande och motiverar barnet.

Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer som beaktar barns behov av att röra på sig. Fysisk aktivitet inom barnomsorgen handlar oftast om fysiskt aktiva lekar. Fysisk aktivitet spelar en viktig roll i barnets utveckling och har kopplingar till barnets fysiska tillväxt, utveckling och lärande. Barnomsorgen spelar en viktig roll i främjandet av varje barns rätt till en hälsosam utveckling och det behöver därför finnas gott om tillfällen för fysisk aktivitet inom barnomsorgen.

Vi försöker att arbeta på ett mångsidigt sätt för att på så vis få med så många barn som möjligt på våra aktiviteter. Detta för att barn lär sig genom lek och alla sina sinnen (se, höra, känna osv). Vi experimenterar och dokumenterar utifrån barnens intressen och behov.

Tex då vi jobbar med sagor så kan vi läsa dem ur bok/ lyssna via cd/ gestalta berättelsen/ spela upp den som teater/ ha barnen att rita och återberätta/ bygga upp miljöer ur sagan som barnen får besöka/ göra någon aktivitet ur berättelsen tex cykla som Mamma Mu gjorde

För att aktivera barnen fysiskt hos oss använder vi oss av olika inslag i verksamheten:

- För att stärka grundkonditionen springer våra barn "varv" runt dagisgården dagligen
- Vi har en "motorikbana" som återkommande aktivitet på dagisgården
- Vi besöker "dagisskogen" för att röra på oss i terräng, stärker balansen
- Ledd regellek utomhus regelbundet
- Frideborg, där vi har möjlighet till gympa två dagar i veckan
- Promenader, på gång och cykelbanan, till och från Frideborg, runt Ödanböle
- Därtill miniröris och pausgympa inne på dagis

8.2 Lärmiljö

I begreppet lärmiljö innefattas lokaler, platser, gemenskaper och personer, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för barnomsorgen kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Barnets tankar, idéer, egna erfarenheter, kunskaper, intresse, förslag och individuella behov ska beaktas, tas tillvara och synliggöras i lärmiljöerna. Barnet ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Lärmiljöerna ska erbjuda barnet olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fysiska aktiviteter, lekar och spel, men också till vila samt lugn och ro.

De vuxna i lärmiljön är viktiga för att ta tillvara möjligheter för lärande utifrån barnets intresse. Barnet får möjligheter att utforska, upptäcka och erfara världen omkring sig genom kompetent personal som kan urskilja, bekräfta och utmana barnets lärandeprocess. Personalens goda relation till barnet är också centralt för att skapa en bra lärmiljö.

Hos oss finns olika lärmiljöer som byts varje månad utifrån årstidsväxlingar samt utifrån barnens intresseområde och behov. Vi har många stationer med olika lärområden bl.a logiskt tänkande, finmotorik, konstruktion/ byggande, skapande i många olika material, socialt samspel.

Under detta läseår har vi som målsättning att utöka vårt utbud på lärområden för att utmana de äldre barnen med nya "upptäckar-möjligheter". Detta håller lärmiljöer både inom och

8.3 Språkutvecklande arbetssätt

Småbarnsåren är avgörande för språkutvecklingen och därför är ett språkutvecklande arbetssätt en av grundstenarna i barnomsorgens verksamhet. Genom att fokusera på barnets språkutveckling kan barnomsorgen bidra till att stärka deras självförtroende, trygghet, inkludering och flerspråkighet, såväl som litteracitet och kreativitet. Att stimulera barnets språkliga medvetenhet och språkutveckling är två viktiga delar i det språkutvecklande arbetssättet i barnomsorgen. Tidiga insatser på att utveckla barnets språkliga medvetenhet genom fonologiska övningar som genomförs på ett systematisk, strukturerat och kontinuerligt sätt ger en god grund för barnets fortsatta utveckling mot litteracitet.

Barnens process mot att bli läsande individer påbörjas i högläsningen. Barn kan redan från tidig ålder förstå att tecknen och bilderna på pappret berättar något som sedan kan läsas upp eller berättas om och om igen. I barnomsorgen ska barnet möta en stimulerande läsmiljö. För att skapa en sådan behövs miljö, där barnet läses för och det finns tid för läsning, där barnet ser att vuxna läser och där de uppmuntras att interagera med text som finns i de miljöer där barnet vistas. För en god språkutveckling hos barnet behövs en gemensam förståelse med hemmet för hur man som förebild påverkar barns utveckling till läsare. Här är också vårdnadshavarna och andra vuxna runt barnet en viktig resurs som läsande förebilder eftersom barn som ser vuxna och äldre barn läsa eller använda texter på olika utvecklar en uppskattning för använda tryckt material och kan komma att använda tryckt material själv i större utsträckning.

På vårt daghem jobbar vi med språkmedvetenheten. Vi ger möjlighet och tid till alla våra barn att reflektera och samspela med pedagog och andra barn. Vi läser och lyssnar dagligen på sagor och har tillgång till fysiska böcker på avdelningen som byts ut en gång i månaden. Vi har även bibliotekets bokkassar i vår hall som familjerna har möjlighet till att låna hem.

Vi leker med ord, ramsor med klapp, ljud från att barnet börjar hos oss men arbetet intensifieras under förskoleåret. Pedagogerna är goda förebilder, sätter ord på vardagshändelser och uppmuntrar till samtal som leder till reflekterande barn.

För att förstärka språket använder vi oss av bildstöd och tecken som stöd i verksamheten. Barnet får på så vis möjlighet att ta del av två sätt till att kommunicera. Ibland kan det även finnas representation av andra språk på vårt daghem.

Vi har gemensamma samlingar på vårt daghem med samtliga barn någon gång i veckan. Då har alla möjlighet att se varandra, lyssna in kamrater och träna på det kommunikation i "storgrupp". Då vi har "jobbstunder" så ritar vi upp dagens uppgifter tillika som vi muntligt ger instruktioner om vad som kommer att hända.

8.4 Pedagogisk dokumentation och planering

Pedagogisk dokumentation är ett arbetssätt för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla barnomsorgens verksamhet. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov.

För att kunna följa varje barns utveckling och lärande behöver det finnas dokumentation för alla barn i daghemsverksamhet inom barnomsorgen och dokumentationen behöver analyseras utifrån vilka möjligheter det enskilda barnet får för att kunna utvecklas och lära. När dokumentationen sker kontinuerligt och systematiskt är det möjligt att följa och analysera hur verksamheten stimulerar och utmanar barnet i deras utveckling och lärande. Det är först när varje barns möjligheter till utveckling synliggörs som det går att utvärdera hur man i verksamheten arbetar mot målen i läroplanen. Barnet själv skall kunna gå tillbaka och se över sin lärandeprocess, hen behöver själva få se att hen lärt sig och utvecklats.

Vi utgår bland annat från intervjuer för att få en förståelse av barnets kunnande och intressen och utifrån dessa jobbar vi vidare med olika områden.

Start för en lärprocess kan även vara upptäckten av tex en nyckelpiga som vi sedan fotar, tittar på filmer/ kikar i faktaböcker och lär oss nya saker som vi sedan kan återge genom bilder, texter mm.

Under detta verksamhetsår kommer lärloggen att vara vårt utvecklingsdokument tillsammans med ett material som kallas "Jag kan" som tydliggör för barnet sitt eget lärande inom bl a språk, matematik, motorik mm.

8.5 Digitala arbetssätt och digital kompetens

Betydelsen av digitala färdigheter i samhället ökar och personalen inom barnomsorgen behöver förhålla sig till detta. En av barnomsorgens uppgifter är att främja jämlikheten i utbildningen och det är därför viktigt att varje barn får tillräckliga digitala färdigheter för framtiden. Digitala färdigheter är också i sig ett betydande verktyg för lärande. För att möjliggör kvalitativ inläring i digitala miljöer behövs utöver digitala verktyg och behövs också digitalpedagogiskt kunniga lärare i kombination med högklassiga digitala tjänster. Vilka digitala färdigheter som behövs, den digitala kompetensen, förändras över tid i takt med att samhället, tekniken och olika digitala tjänster förändras. Det varierar också med barnets ålder. Digitala arbetssätt och digitala verktyg ska användas på ett medvetet sätt som gynnas barns lärande.

Det pågår nu ett arbete i kommunen kring digitaliseringen inom barnomsorgen, där enheterna ska utrustas med fler digitala verktyg. Man håller även på att ta fram en digitaliseringsplan för barnomsorgen.

På vår enhet finns en lärplatta för personal och barn samt en bärbar dator som vi kan använda med barnen, därtill har vi en skärm på vår ena vägg där vi kan dela lärplattans skärm och på så vis visa fler barn samtidigt.

9 Omsorg, kost och vila

Barnomsorgen ska främja allsidig fysisk, emotionell, social och kognitiv utveckling. Förutom den pedagogiska verksamheten är det därför också viktigt att se till barnets behov av tid för återhämtning och vila, trygga relationer, att stärka barnets möjligheter till att tillägna sig en positiv hållbar inställning till mat och goda matvanor.

9.1 Omsorg

Verksamheten i barnomsorgen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Omsorg innebär att tillgodose barnets fysiska grundbehov, men också den emotionella omsorgen om barnet. Vardagsrutiner som innefattar barnets

Under höstens första veckor då inskolningar sker och hela gruppen blir bekanta har vi fokus på att skapa relationer till barn-personal och barn-barn. Vi ger extra tid till "rutinerna" så som hallen/ toa / måltid så att barnen känner sig trygga i den nya miljön samt att vi därtill försöker ge mer utrymme åt de yngre i vår grupp genom att ha de äldre barnen mer ute vid ingång/ fri lek inne.

Vi strävar efter att vara en lugn miljö då dagens samhälle ofta har ett högt tempo. En rofylld miljö ger förutsättningar till eftertanke och reflektioner som möjliggör varje individs

grundbehov och andra dagligen återkommande situationer, till exempel måltider, att klä på och av sig, vila och att sköta sin hygien, är en viktig del av barnets dag. För den emotionella omsorgen och för barnets utveckling är samspelet mellan barn och personal viktigt. Ömsesidiga och respektfulla relationer och närhet utgör grunden för god omsorg. Barn mår bra av att knyta kontakter med andra människor och har ett behov av både trygga vuxna relationer och relationer med jämnåriga.

9.2 Kost

Barn i barnomsorgen ska erbjudas en hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov. Närproducerade råvaror används i så stor utsträckning som möjligt och matsvinn undviks. Hälsosamma och allsidiga huvudmål och mellanmål av hög kvalitet främjar barnens välbefinnande och hälsa. Maten ska erbjudas tillräckligt ofta under dagen. Maten som barnet behöver påverkas både av barnets individuella behov och längden på barnets närvaro under dagen i barnomsorgsverksamheten. De gemensamma måltiderna fungerar som en social och pedagogisk situation för barngruppen där barnen bland annat lär sig gott bordsskick och att ta hänsyn till varandra.

Hos oss serveras husmanskost som är näringsrik och sockerminimerad. Måltiden dukas upp till buffe´ som barnen går till för att få valbara grönsaker/ rotsaker dagligen och den tillredda maten smakar vi alltid på. Vi sitter i två rum och i varje rum finns det två bord dukade där barnen sitter åldersblandat tillsammans med en personal. Vi äter med bestick och låter måltiden ta tid. Vi samtalar om vad vi har på tallriken, hur det smakar (sött, salt, saftigt) /känns (mjukt, hårt, strävt, halt) i munnen och varifrån de olika sakerna kommer ifrån (från djur/ skogen/ åkern).

Under detta läsår kommer barnen få upptäcka varifrån vi får maten som vi har på vår tallrik i och med att årets grundtema är "från jord till bord"

9.3 Vila

Barn har rätt till lek, vila och fritid. Balansen mellan aktiviteter och vila återhämtning är viktigt inom barnomsorgens verksamhet. Det är också viktigt att tänka på att många barn, också äldre barn, kan bli trötta och uppleva en ökad stress under eftermiddagarna, vilket man

behöver beakta då dagens planeras för balans mellan aktivitet och vila. Vilan i barnomsorgens verksamhet behöver därför utgå från det enskilda barnets behov, som kan komma att variera. Under vilan behöver särskilt beaktas barnets integritet och personalens lyhördhet inför barnets signaler och behov är viktigt

De yngre barnen, smultronplantor o storsmultron har dagligen 45 minuters sagovila efter lunchen.

Därtill finns även utrymme under dagen att dra sig åt sidan för återhämtning för samtliga barn,

10 Arbetet med förverkligande av lärområdena inom barnomsorgen

För att planera en kvalitativ barnomsorg och för att stöda barnets utveckling och lärande är det viktigt att det råder balans mellan social, emotionell, fysisk och kognitiv utveckling. Därför är det viktigt att i planeringen av verksamheten beakta och känna till betydelsen av lek, kontakt med naturen, musik, konst och fysisk aktivitet. Det är också centralt att man i verksamheten främjar barnets deltagande, initiativ, och självständighet, att problemlösning och kreativitet får ta plats och att uppmuntra sådant lärande som omfattar resonemang, undersökning och samarbete. Utifrån detta ska lärarna i barnomsorg tillsammans med barnet planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i fem lärområden.

Dessa fem lärområden är likvärdiga och barnet har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Personalen ska se till att den pedagogiska verksamheten, som planeras av lärare i barnomsorg, men förverkligas av hela arbetslaget tillsammans, främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

Lärområden inom barnomsorgen:

- Språk och kommunikation
- Skapande, kultur och estetiska uttrycksformer
- Mångfald, gemenskap och samhälle
- Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande
- Kropp, hälsa och utveckling

Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och få arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnet nya och inspirerande lärandeupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnets olika behov av stöd ska beaktas i verksamheten och barnet ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

Vi jobbar utifrån olika TEMAN som kan sträcka sig över veckor, månader, terminer och år. Vi ser, med hjälp av pedagogisk dokumentation, hur barnens intressen och behov utvecklas och planerar verksamheten utifrån de fem lärområdena.

SPRÅK OCH KOMMUNIKATION är en stor del av vardagen på daghemmen. Vi samtalar med barnen och sätter ord på saker och företeelser som barnen möter i verksamheten. Vi kommunicerar med tecken och bild stöd, kroppsspråk och ansiktsuttryck. Vi läser dagligen tillsammans med barnen.

SKAPANDE, KULTUR OCH ESTETISKA UTTRYCKSFORMER

Barnen får prova på skapande med olika material. Vi sjunger dagligen och provar på olika former av dramatisering, dans och rörelse. Vi gör studiebesök på muséer och besöker kulturellt intressanta miljöer.

MÅNGFALD, GEMENSKAP OCH SAMHÄLLE

Representation av mångfald finns i böcker och lärmiljöer. Vi jobbar i mindre och större grupper, varierar arbetssätten utifrån barnens intressen och behov. Vi gör olika studiebesök kopplade till verksamheten.

MATEMATISKT TÄNKANDE, HÅLLBARHET OCH UTFORSKANDE

I den dagliga verksamheten finns oändliga möjligheter att lyfta det matematiska tänkandet. Vi väger, mäter, sorterar, jämför, räknar, adderar och subtraherar. Vi anammar ett utforskande förhållningssätt och fångar upp barnens intressen, är nyfikna och uppmuntrande och söker tillsammans med barnen svar på frågor som uppstår. Hållbarhetstänket finns alltid närvarande och lyfts när tillfälle uppstår.

KROPP, HÄLSA OCH UTVECKLING lyfts dagligen. Barnen erbjuds möjlighet till fysiska aktiviteter. En allsidig kost serveras, med utökat inslag av vegetarisk mat. Vi samtalar med barnen om vikten av att äta bra och ta hand om sig. Det finns utrymme för vila och återhämtning i dagsrutinerna.

11 Förundervisningen

Syftet med förundervisningen är att förbereda barnet för livet och fortsatt lärande och utbildning. Förundervisningen kan bedrivas ihop med övrig barnomsorgsverksamhet och /eller separat för de barn som ingår i förundervisningen. Under förundervisningsåret arbetar man utifrån samma lärområden som berör hela barnomsorgen, men med förstärkt fokus på skolförberedande centralt innehåll. Även om innehållet är skolförberedande skall det bearbetas med leken som utgångspunkt och genom mångsidiga arbetssätt, med konkret och visuellt material och genom ett gemensamt utforskande.

Under förundervisningsåret intensifieras det skolförberedande arbetet. Barnen har då Blålockestund måndag till torsdag i 45 minuter i sin egen grupp då vi fördjupar oss i språk och matematiska medvetenheten.

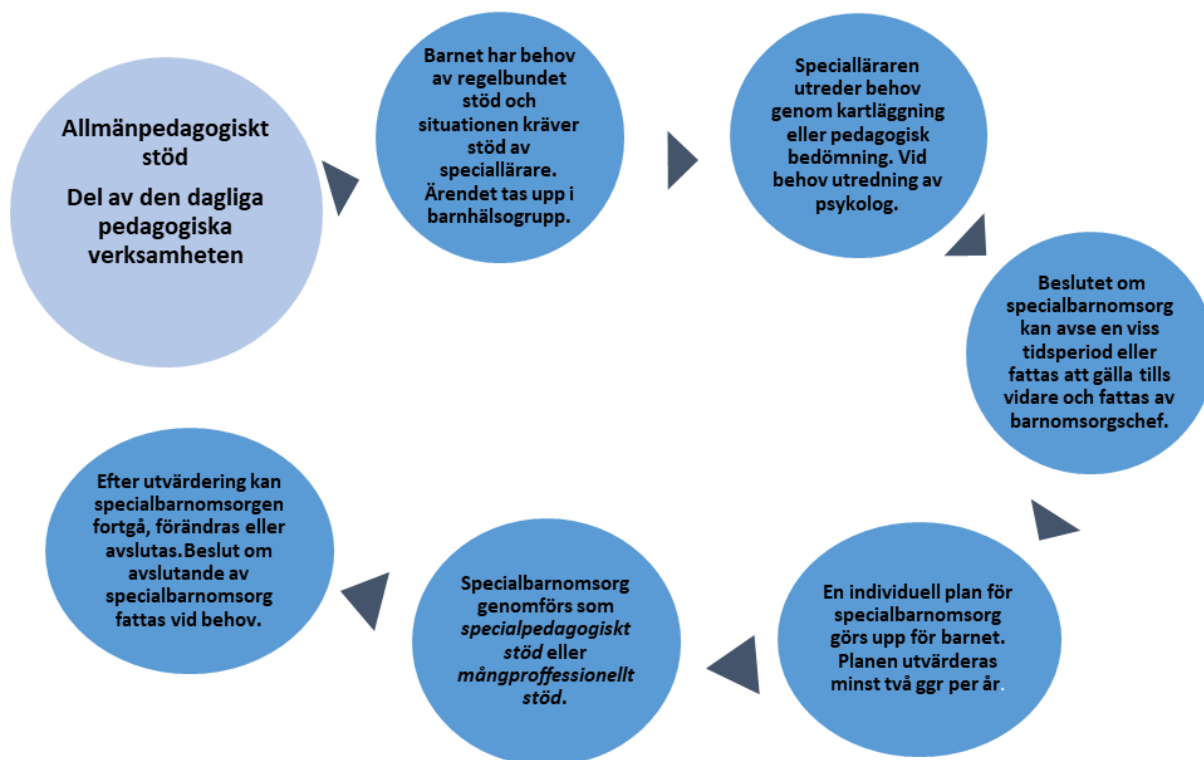
Utöver den stunden så innebär skolmognad mycket mer, att vara självständig i mat, toa och hallssituationer, ha ett arbetstempo dvs en insikt i hur lång tid man har på sig för att färdigställa ett uppdrag. Att ha den sociala förmågan att samtala och koda av kamrater är av stor vikt. Vilket barnen tränar på dagligen från sin dagisstart.

12 Stöd för utveckling och lärande

Varje barn inom barnomsorgen har enligt sitt behov rätt till stöd för sin utveckling och sitt lärande. Barnomsorgen ska bereda gynnsamma förutsättningar för barnets allsidiga utveckling genom att på olika sätt arbeta förebyggande och genom att erbjuda olika stödåtgärder. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. Genom tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Barnets behov av stöd, förverkligande av stöd och utvärdering av stöd sker i samråd med barnet och barnets vårdnadshavare.

För att kunna upptäcka stödbehovet ska barnets möjlighet till utveckling och lärande utvärderas kontinuerligt i den dagliga verksamheten. Barnets möjligheter till utveckling och lärande följs upp i samarbete med barnet och vårdnadshavarna och dokumenteras i loggen för barnets utveckling och lärandeprocess vid loggens uppföljning. Uppmärksamhet fästs vid att i ett tidigt skede känna igen möjliga hinder eller svårigheter för barnets växande och lärande. Det stöd som barnet får ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och ska ändra enligt barnets behov. För att trygga barnets utveckling och lärande är det viktigt att stödet ges i rätt tid och på rätt nivå så länge som barnet har behov av stödet.

I bilden beskrivs arbetsgången för stöd för barnets utveckling och lärande:

12.1 Allmänpedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet är en del av den dagliga pedagogiska verksamheten och riktar sig till alla barn som tillfälligt behöver stöd för sin allsidiga utveckling. Allmänpedagogiskt stöd innebär att alla barn ska få ett individanpassat bemötande inom ramen för det allmänpedagogiska arbetet. I verksamheten innebär detta exempelvis att:

- utgå från barnets intressen behov och styrkor
- beakta barns olika sätt att lära sig
- arbetssätten varierar
- smågruppers sammansättning varierar vid behov
- den pedagogiska miljön är ändamålsenlig
- verksamheten åskådliggörs med bilder
- samspelet mellan barn och vuxna är fungerande och att de dagliga rutinerna stödjer barnet.
- barnet får kortvarigt tillfälligt stöd av kurator

Arbetsgången

Personalen vid daghemmet eller vårdnadshavare uppmärksammar barn i behov av mer stöd. Vårdnadshavare informeras.

Personalen för ärendet till daghemmets BHG vid behov.

Vid behov kontakter personalen specialläraren för konsultation och handledning.

Ansvarsfördelningen:

Allmänpedagogiskt stöd ges av personalen genom att de anpassar och individualiserar arbetet i verksamheten.

Kontakten med hemmet

Vid planering av tillfälliga stödinsatser ska barnet och vårdnadshavare inkluderas och informeras.

Personalen håller kontakten med vårdnadshavare gällande planering och genomförandet av allmänpedagogiska stödinsatser.

12.2 Specialbarnomsorg

Specialbarnomsorg ges då barnets behov av stöd är regelbundet och då situationen kräver stöd av speciallärare i barnomsorgen. Specialbarnomsorg ska ges av kommunen i den omfattning som barnet har behov av det som specialpedagogiskt stöd eller mångprofessionellt stöd.

För varje barn inom barnomsorgen som beviljats specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd ska de särskilda stödinsatserna utformas och sammanfattas i en individuell plan för stöd för utveckling och lärande, SUL, som dokumenteras i lärloggen för barnets utveckling och lärandeprocess

Specialpedagogiskt stöd kan innebära

- speciallärare inom barnomsorg träffar barnet för systematisk handledning och träning
- speciallärare inom barnomsorg handleder personal och vårdnadshavare
- bildkommunikation på individnivå, individuell bildstruktur
- stödtecken används
- personaltäthet ökas
- assistent/resursperson kan bistå barnet

- Barnet får stöd av talterapeut, logoped, ergoterapeut eller fysioterapeut
- Barnet får kontinuerligt, planerat stöd av psykolog och kuratorstjänster

Arbetsgången vid specialpedagogiskt stöd:

Arbetsgången är illustrerad under kapitel Stöd för utveckling och lärande.

Ansvarsfördelningen mellan lärare inom barnomsorg, speciallärare och beslutsfattare:

Det enskilda barnets behov av stöd tas upp i BHG av personalen. Speciallärare gör en utredning i form av kartläggning eller pedagogisk bedömning och på basis av den fattas det beslut om specialbarnomsorg.

Speciallärare tar i samråd med vårdnadshavare och lärare i barnomsorg fram en individuell plan för barnets utveckling och lärande där barnets åsikter ska beaktas enligt ålder och mognad.

Personalen ansvarar för dokumentationen och stödåtgärder som gynnar barnets utveckling både i gruppen och individuellt samt att den individuella planen följs.

Specialläraren träffar barnet regelbundet eller enligt överenskommelse.

Kontakten med hemmet gällande specialbarnomsorgen:

Stödinsatserna planeras i samråd med vårdnadshavaren som alltid ska ha tillgång till den individuella planen.

Specialläraren fungerar som kontaktperson mellan hemmet och olika aktörer inom det mångprofessionella stödet (skolpsykolog, talterapi, ergo/fysioterapi) och sammankallar till nätverksmöten.

Specialläraren fyller vid behov i samtyckesblankett tillsammans med pedagogisk personal

att: Mångprofessionellt stöd kan innebära att

13 Samarbete med vårdnadshavare

Barnomsorgen ska främja olika former av samarbete för att gynna barnets utveckling, lärande och delaktighet. Barnomsorgens verksamhet bedrivs i nära samverkan med hemmet och barnomsorgen ska skapa förtroendefulla relationer med vårdnadshavare som bär huvudansvaret för barnets fostran, lärande och utveckling. Vårdnadshavarens kännedom om det egna barnet ska, tillsammans med personalens yrkesmässiga kunskaper och erfarenheter, ligga till grund för en respektfylld dialog med fokus på barnets bästa. Barnomsorgen ansvarar över att skapa förutsättningar för samarbetet med vårdnadshavare bland annat genom en aktiv kontakt med hemmen. Familjers olika språkbakgrund behöver beaktas i kontakten så att kommunikationen kan ske smidigt. Olika behov av stöd i kommunikationen möts. Barnets och vårdnadshavarnas livsåskådning ska också beaktas i planeringen av barnomsorgsverksamheten.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och utveckling fortskrider. Vårdnadshavarna ska informeras om centrala frågor som gäller verksamheten, till exempel läroplan, arbetsplan och olika evenemang. Genom att kontinuerligt bli informerade om barnets utveckling, mående och lärande kan vårdnadshavarna bättre stöda sina barn. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna vid övergångar; till barnomsorg, mellan barnomsorgsenheter, vid övergång till grundskola samt vid planering och genomförande av stöd för lärande och utveckling. Barnets utveckling och lärandeprocesser ska sedan med hjälp av materialet i lärloggen följas upp minst en gång per år i samband med ett utvecklingssamtal tillsammans med vårdnadshavare.

Samarbetet med vårdnadshavare förutsätter också vårdnadshavares engagemang genom exempelvis att ta del av information från barnomsorgsenheten, delta i möten och i sin tur delge personalen viktig information, för att barnets tid i barnomsorgen blir så bra som möjligt.

För att uppnå ett bra samarbete med vårdnadshavarna är inskolningsveckan av stor vikt. Då får man lära känna varandra och en bild av den blivande gemensamma vardagen. På hösten har vi sedan föräldramöte (september) då föräldrar har möjlighet att träffa oss i personalen men även andra föräldrar på daghemmet.

Vi håller utvecklingssamtal 1 gång per år och om det uppstår behov så har vi fler.

Aktuell information om vad som är på gång hos oss sätter vi upp i våra "anslagsfönster", där kan man läsa vad vi har för program för veckan och annat av vikt

Samarbetet med vårdnadshavare förutsätter även att deras engagemang genom att ta del av den information som ges ut samt att delge information av vikt för barnet till personalen.

Under läsåret är planen att kommunen ska ta i bruk "Wilma" vilket förhoppningsvis blir ett bra komplement i kommunikationen hem-dagis

14 Rutiner för övergångar inom barnomsorgen

Övergången från hemmet, från den tidigare barnomsorgen till förundervisningen och från förundervisning till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för tillväxt och för att lära sig. Det är viktigt att personalen lyssnar, är lyhörd, öppen och ärlig i kommunikationen med vårdnadshavarna för att skapa goda förutsättningar för trygga övergångar för barnet. I lärloggen för utveckling och lärande kan övergångarna dokumenteras, diskuteras och utvärderas. Information som är nödvändig för anordnande av stöd för lärande och utveckling överförs när barnet övergår från en enhet till en annan eller från ett utbildningsstadium till följande.

Då det är dags att byta daghem överför personal nödvändig information till den nya enheten samt barnets lärlogg. På det nya daghemmet blir det ny inskolning av barnet utifrån enhetens rutiner.

Med skolan har vi på våren före skolstart ett överföringsmöte där läraren överför väsentlig information för barnets bästa sedan på hösten är det ett uppföljningsmöte då skolan informerar oss om hur läget är nu för våra tidigare barn.

15 Arbetet med utvärdering av verksamheten

Ett bra kvalitetsarbete bygger på att barnomsorgen planerar, följer upp och utvärderar sitt eget arbete, tar tillvara resultaten och omsätter dem i olika åtgärder för att utveckla verksamheten. Det är kommunens ansvar att se till att enheten har förutsättningar att göra detta. Genom utvärdering kan enheten fånga upp vad som fungerat bra och vad som fungerat mindre bra. Det är viktigt att alla parter, barnen, vårdnadshavarna, ledningen och personalen, utvärderar verksamheten.

Inom barnomsorgen bör man kontinuerligt utvärdera hur läroplanen har förverkligats i verksamheten. Utvärderingen kan fokusera på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll, samarbetet med hemmen, barnhälsan, personalresurserna, utrymmena eller lärmiljöerna. I ett daghem ansvarar daghemsföreståndaren för att möjliggöra och följa upp utvärderingen medan det i ett fritidshem ansvaras över av rektor eller daghemsföreståndare. Resultaten av utvärderingen ska fungera som ett instrument för verksamhetens interna utveckling och vid behov leda till justeringar av verksamhetsidé och arbetsrutiner. Uppföljningen och utvärderingen syftar alltså till att synliggöra resultat och ge underlag för eventuella förändringar. Det är inte bara fråga om att kontrollera hur ansvaret fullföljts utan en fråga om

Terminsvis utvärderar vi i personalen "helheten över verksamheten" vad vi har gjort tillsammans med barnen. Utifrån detta kan vi lyfta vad som varit bra/ mindre bra? Hur vi kan göra nästa gång så att det kan bli bättre.

Att reflektera över terminen påminner oss om de små framstegen som skett som man annars lätt glömmer då man är "så inne i verksamheten"

hur arbetet ska fortsätta och utvecklas.

16 Beskrivning av religiösa evenemang och verksamhet med inslag av religionsutövning

Landskapslag om barnomsorg och grundskola slår fast att verksamheten inom barnomsorgen är ickekonfessionell och barnets och vårdnadshavarnas livsåskådning ska beaktas och respekteras i planeringen av verksamheten. Vidare styrs verksamheten också av bestämmelserna om religions- och samvetsfrihet i Finlands grundlag (FFS 731/1999). Landskapsregeringen har tagit fram anvisningar (**ÅLR 2021/3409**) gällande högtider och religiösa evenemang i den allmänna verksamheten inom barnomsorg och grundskola vars syfte är trygga att de kulturella grundrättigheterna och de grundrättigheter som gäller religionsfrihet förverkligas inom barnomsorgen och grundskolan, att främja tolerans och pluralism samt att säkerställa att undervisningen är religiöst och konfessionellt obunden.

Kommunen kan besluta om religiösa evenemang ska ingå i barnomsorgens och grundskolans verksamhet eller om det inte ska göra det. Religiösa evenemang (t.ex. gudstjänster och religiösa morgonsamlingar) är religionsutövning. Om kommunen väljer att religiösa evenemang ska ingå i verksamheterna ska de beskrivas i arbetsplanen. Vid religiösa evenemang och förrättningar ska man ordna alternativ och meningsfull sysselsättning. Den alternativa verksamheten ska med undantag för det religiösa innehållet till sin natur och sina mål vara så lika som möjligt det evenemang i vars ställe verksamheten ordnas. I barnomsorgen ska man också se till att deltagandet eller icke-deltagandet i de religiösa evenemangen inte leder till att barnet stämplas eller till andra menliga följder för barnet. Det väsentliga är att vårdnadshavaren har en faktisk och genuin möjlighet att välja om barnet ska delta i evenemang och förrättningar som innehåller religiösa inslag. Religiösa evenemang och förrättningar ska ordnas separat från den övriga verksamheten. Enheten ska se till att friheten att inte delta i religionsutövning också uppnås i praktiken, till exempel så att de alternativa evenemangen ordnas på en fysiskt annan plats. I synnerhet när man överväger att ordna religiösa evenemang och alternativ verksamhet inom enheten ska man i det praktiska genomförandet försäkra sig om att likabehandlingen av barnen inte äventyras och att inga barn stämplas. Daghemmet ansvarar för barnens säkerhet i alla situationer.

Vi på vårt daghem får besök av Jomala församlings musiker en gång i månaden som spelar på sin gitarr och sjunger med oss i halvgrupp i vår skog.

Vi besöker även julkyrkan i december.

Vi informerar i vår kalender när församlingen hälsar på och vårdnadshavare har då möjlighet att meddela att de inte vill delta i dessa aktiviteter och då gör barnet något annat under aktuell tidpunkt.

Personalen har som ansvar att informera, svara på eventuella frågor och se till att barn som deltar/inte deltar i de religiösa evenemangen inte utsätts för någon form av stämpling eller utsatthet.